څه ګورم او څه اورم

د

گل پا چا الفت

Ketabton.com

د نا چاپ شوي آثارو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیل

نه پوهېږم: د قدرت څه منظوره وه؟ او دی نړۍ څه احتیاج درلود چه زه ئې د خپلو نندارو او تماشو دپاره را بللم. دغه راز نا اشنا چه نه ئې نوم معلوم وی او نه ئی څوك له احواله خبر وی هېڅوك خپل محفل ته نه را غواړی او نه خپل ښه او بد ورته څرګندوی.

زه هم سره له دی چه د دی عالم ناسته ولاړه دود و دستور، وفا او جفا، رحم او ظلم ښه او بد هېڅ راته نه و معلوم او نه می پدی باب کښې څه تصور او تخیل کولی شو راغلم او د دغه مجهوله بلنه می قبوله کړه. سره له دی چې زما سابقه او آینده هېڅ‌ا ته نه وه معلومه او نه می چا ته د خپل راتلونکی ژوند په نسبت څه ویلی و، زما په راتګ د خوشحالۍ ډزې وشوې او له هری خوا د مبارکۍ آوازونه پورته شوه. د کلی او کور لوی او واړه ټول خوشحاله و او زما د استقبال مراسم په ډېر ښه شان اجرا شوه.

وګورئ! هغه وخت چه زه د هېڅ نوم خاوند نه وم پخپلو او پردو، ښځو او نرو زما د راتګ زیری کېده او یوه خوا بله خوا د خوشخبرۍ ګلونه وګرزېده. زه هېڅ پوه نشوم چه دا دومره خوشحالی او خوشبینی د څه دپاره او زما ولی دومره ډېر قدر کېده؟

بی له دېنه چه دی خلقو ته جدت پسند ووایو نور به نو څه ووایو؟

هو! دا خلق هر وخت نوی شیان خوښوی او زاړه ردوی، هره ورځ په نوو اشنایانو پسی ګرزی او پخوانی ملګری پرېږدی همدغه سبب دی چه د دوی د بې وفا توب قصې په هر ځای کښې کېږی او هر څوك دوی ته بې وفا وائی.

د همدې دپاره چه دوی هر وخت او په هر شی کښې نوی رنګونه خوښوی زما نه هم د دوی په ولی پوهېږی او لکه یو هوښیار سوداګر وخت په وخت ورته نوی جامی او نوی ټوکی راوړی او د دی زړی دنیا په مخ نوی رنګونه پوری کوی. کله ورته د کاڼو او ګټو بوتان جوړوی او کله ئی د دود و دستور په اصنامو غولوی یوه ورځ ئی په کلیسا کښې او بله ورځ ئی په اتشکده کښې د عبادت دپاره رابولی. همدغه یو انسان دی چه کله زردشت او کله بودا شی یوه ورځ ساحری او بله ورځ فرعونی کوی کله نور سمی لاری ته را بولی او کله خپل ځان له ګړنګونو غورځوی. له کوم وخته چه زه را وېښ شوی یم او خپلی سترګی می غړولی دی تر اوسه پوری می د دنیا پیښی په یو راز نه دی لیدلی او نه یوه شپه د بلی په شان تېرېږی طبیعت او زمانه لکه نازکخیال شاعر هر وخت په ابتکار پسی ګرزی او نوی نوی مضمونونه پیدا کوی. زه هم د زمانې له ابتکاراتو نه شمېرل کېږم او زما مشاهدات هم ټول نوی او تازه مضامین دی. زما په حیات او ژوند کښې تکرار نشته زه هغه نه یم چه پرون وم او نه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا دغسې يم لکه چه نن مي ته ويني. که ته په ظاهره نه غولېږې زه هر ورځ بېل افکار او نوی خيالات لرم چه پرون هم نه و او سبا به هم نه وی.

کله چه زه د مور په غېږ کښې وم هغه وخت زه بل څوك وم مګر نن د محيط په غېږ کښې بل راز شوم هغه وخت به مې د مشرانو په ږيره لوبې کولې او خلقو به ښکلولوم مګر نن د خپلې ږيرې واك هم نلرم. هغه وخت زه مور و پلار په غېږ کښې ګرزولم مګر اوس بايد زه دوی په شا وګرزوم او خدمت ئې وکړم. په هغه وخت کښې چه هر څه له ما سره کېدل هغه يو قرض و چه نن ئې بايد ادا کړم.

وګورئ! واړه او کوچنيان هم د قرض په ورکولو مکلف دی مګر څنګه قرض؟

زما وزن په هغه وخت کښې ډېر لږ و مګر نن زما پېټی ډېر درونډ دی او زما له لوئيدو سره سم زما بار هم درونډ شويدی. هو! هر څومره چه يو سړی لوئېږی تکليف ئې هم هماغومره زياتېږی همدغه سبب دی چه نن راځنی مشران اطاعت او کشران شفقت غواړی څوك راځنی ګلی کوی او ځينی راته هيلی او اسرې لری د همدغو هيلو او اميدونو دپاره زه روزل کېدم او زما په زړه کښې هم د اميد رڼا وروړو زياتېدله. که سړی ښه ځير شی دنيا ټوله داسرو او اميدونو هنداره ده چه هر څوك پکښې له لری څه وينی او هغه ئې خوښېږی دی ورپسې هڅه کوی او هغه ورځنی وروړو لرې کېږی په اخره کښې ورپسې د ژوندانه له ګړنګه هم ځان وغورځوی او يوه بل عالم ته ولاړ شی. څوك نه پوهېږی چه داتګ به ترڅه وخته او تر کومه حده وی؟ څنګه به وی؟ او څنګه به شی؟

هر يو پخپل سر د پاسه يوه وريځ وينی چه د ده ګمان پيدا کړېده او دی ورته اميد لری، له دې وريځې کله ږلۍ اوری او کله بارانونه، په ځينو ځايو شنډه تېره شی او په ځينو ځايو کښې ورځنی سيلابونه وبهيږی. بډايان او شتمن هېڅ کله هيله لرونکو ته دومره څه نه ورکوی لکه چه قدرت او طبيعت ئې د اميد او اسرو خاوندانو ته ورکوی. هر څوك د خپل اميد په رڼا کښې ژوند کوی او د رحمت وړانګی هر وخت د اميد له کړکۍ د انسان په تياره خونه کښې پريوزی.

اميد د ايمان يو جز دی چه خوف هم ورځنی پيدا کېږی څوك چه اميد نلری هغه خوف هم نلری او نه ئې په زړه کښې د ناکامۍ ويره او سودا وی. مونږ بايد پخپل مخکښې د اميد رڼا ځانته پيدا کړو، همدغه رڼا مونږ ته د پيشرفت او وړاندی تللو قوت راکوی.

زه خپل اميد تر يوه حده ورسولم زما ځينی ملګری چه د اميد توښه ئې بيخی نه وه په هماغه لمړۍ مېنه پاته دی. اميد هم لکه عشق او محبت انسان يوه عالی مقام ته رسوی او له تورې شپې نه ئې رڼا ته راباسی. اميدونه او اسرې په ژوندانه کښې ډېره ستره برخه لری مخصوصاً لوړ او عالی اميدونه چه د اشخاصو دروازې ته نه راتېښېږی او ذلت نه قبلوی. هغه وخت چه ما پدی لويه نړۍ کښې يوازې خپل پلار او مور پېژندله او ټوله دنيا راته د همدوی د شفقت غېږ ښکارېده د اميد رڼا وروړو زما په زړه کښې زياتېدله او ما ګمان کاوه چه دا نړۍ سر ترسره زما د پلار کور دی او بی له رحم و شفقته نور څه په دنيا کښې نشته. زه نه وم خبر چه دنيا د مارانو او لړمانو ليوانو او پړانګانو ځای هم دی او هغه د شفقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسونه چه په سر او مخ تېرېږي کله کله د عتاب څپېړې شي او په مخ لګېږي ما په دغه دنیا کښې دغه راز اضداد ډېر لیدلي او مختلف واقعات راته معلوم دي.

هو! په دنیا کښې عجیب و غریب واقعات ډېر پېښېږي مګر افسوس چه یا پټېږي او یا په بل رنګ ښودل کېږي زما د ژوند افسانه هم د دنیا لوی او زاړه کتاب یوه پاڼه ده زه کوښښ کوم چه دا افسانه د حقیقت روح ولري او ربښتیا وی مګر تاسی به یو هم دېته حاضر نه اوسئ چه خپل ځان لکه څنګه چه یاست هغسی ښکاره کړئ نو که دا قصه څه زیاتي او کمی ولري ما معذور وګڼئ هیڅ قصه ټوله ربښتیا نه وی مګر خلق ئی اوری دروغ لا تر اوسه داسی نه وی رټل شوی چه نه ئی څوك ووائی او نه ئی څوك واوری.

اوس هم ډېر خلق په دروغو پیشرفت کوی او د دروغو په ستاینه لوی لوی خلق له ځانه خوشحالوی. د حقیقت ویل دومره ګران کار دی چه بی له ښاغلی رجب خانه (تصوری انسان) بل څوك دا کار نه کوی. مګر هغه هم خلقو په دومره څپېړو وهلی چه ونه ئی له یوی لوېشتی نه جګېږی او هر څوك پری خاندی. خبره له خبری ولاړېږی زه هم لکه ځینی کسان چه تش ګرېدل ئی مطلب وی او د نتیجی غم ورسره هېڅ نه وی له مطلبه لرِ لری شوم او قصه بلی خواته ولاړه نو بېرته د خپل مقصد ته را ګرزم او د خپل ژوند قصه را شروع کوم مګر نه پوهېږم چه دا قصه له کوم ځایه شروع کړم او تاسی له کومی برخی سره ډېره مینه لرئ. کله سړی د خپل ظلم او بی رحمی قصی کوی خلق ورته توریالی وائی مګر بالعکس د لویو سینو خاوندانو ته بی ننګه او بی غیرته وایی ځینی نور کسان وی چه هغوی ظالمان بد ګڼی او د هغوی کار نامو ته په بد نظر ګوری. زه نه پوهېږم چه ته (د قصی لوستونکی) څوك ئی او څه راز ذوق لری زما مشاهدات ستا د تعجب موجب ګرزی او که عادی درته ښکاری.

هغه وخت چه زه د دنیا له ظلمونو څنی لانه وم خبر، د چنګیز او هلاکو قصی می نه وی اورېدلی د دښمنانو بی رحمی راته هېڅ نه وه معلومه د جنګ او جګړو پاڼی مې نه وی لوستی، د حسد او عداوت اور می په زړه کښې نه و بل شوی د دعوو او دنګلو محکمه می نه وه لیدلی د دنیا مینی راباندی غلبه نه وه کړی، سبائی له خوبه را پاڅېدم سترګی می ومښلی ښکته پورته می وکتل د کور و کلی خلق راته بل راز ښکاره شوه او بل راز سبا می تر سترګو شو، هر سړی به بل ته ورنږدی کېده او په غوږ کښې به ئی څه ورته وویل ورو کوچنیانو به په کوڅو کښې ناري وهلی چه نن ئی فلانکی ... وژلی بل به ویل چه په چاړه ئی حلال کړیدی، ښځو به ویل خدای دی دا کلا او دا پټی درنه پاته کړی زمکه ښه ده که ورور؟ د چا دی څه وکړه خو خپل ځان دی یو ستوی کړ. زه پدی خبرو ښه نه پوهېدم چه دا څه وائی او څوك یادوی له کومی ښځی به مې چه پوښتنه وکړه چه څه شویدی او څه خبره ده؟ همدومره به ئی وویل: (څې کئې زویه خدای دی دی ووهی) زه به هېڅ پوه نشوم او حیران به پاته شوم چه دا خلق نن ولی داسې خبری کوی چه زه پرې نه پوهېږم او ما نه پوه کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ساعت وروسته د کلي ښځې ټولې شوی او يوه بل کلي ته تللي زه هم ورسره ملګری شوم او يوه کاله ته ننوتو چه ډېری ښځې راټولې شوی دي، څوك ژاړی او څوك خبری کوی ځينې اوږه لمدوی او ځينې په لويو لويو ديګيو پسی اورونه بلوی. د کوټې په مينځکښې څوك اوږد پروت دی او شاو خوائې ښځې ناستې دی لکه بدلې څه وائی او ژاړی.

يوه ښځه چه نوې راغله ژرئې هغه سپينی څادر لری کړ او په چيغو ئې لاس پوری کړ، زه هم ورنږدی شوم ګورم چه يو سړی په وينو کښې لبت پېت پروت دی او لکه پسه چا حلال کړيدی يوه ښځه چه د کلي د ملا ښځه ده د کوټې په کنج کښې ناسته ده خبری کوی او نورو ښځو ورته غوږ نيولی دی هغې ښايسته ډېری خبری وکړی خو ماته اوس نه دي يادې چه څه ئې ويل، دومره مې په ياد دی چه شهيد شهيد به ئې ډېر ويل او د جمعی شپه به ئې هم يادوله.

زه په همدغه ورځ وپوهېدم چه شهيد دغه مړی ته وائی چه چا حلال کړيدی او په وينو ککړ دی ځکه چه نورو مړو ته به چا شهيد نه ويل، وروسته بيا پدی هم پوه شوم چه دا سړی د خپل ورور له لاسه وژل شويدی يعنی وروړئی غلو ته پيسی ورکړيدی چه هغه مړ کړی او مال ئی ده ته پاته شې دې خبری زه وډار کړم او هره شپه به مې غله په خوب کښې ليدل ما سره به هر وخت سودا وه چه غله په پيسو باندې خلق وژنی او يو ورور د بل ورور د وژلو دپاره غلو ته پيسی ورکوی.

کومه شپه به چه ما ته خپل پلار پيسی راکړی وی زښت ډېر به ډارېدلم چه غله خبر نشی چه د ده په جيب کښې پيسی دی بيا به مې ويل، ځه! غله خو زمونږ مريدان دی او هر وخت مونږ ته شکرانی راوړی او دعا رانه غواړی بيا به راته سودا پيدا شوه چه هغه نور غله چه د فلانکی صاحب مريدان دی هغوی رانشی او ما په پيسو مړ نکړی. يوه بله ورځ چه يو سړی زمونږ حجری ته راغلی و او ما ته ئې څه پيسی راکړی خلقو به ويل چه دی د غلو مشر دی او هر وخت خلق په پيسو باندی وژنی، ما به په زړه کښې ويل دی چه په پيسو باندی سړی وژنی نو ما ته ئې ولې خوښی په خوښی دومره ډېری پيسی راکړی، بيا به می ويل دا پيسی ئې چه ما ته راکړی اوس په نوری پيسی ورسره نه وی او کوم بل سړی به مړ کړی چه له هغه نه پيسی واخلی. خلقو به ويل چه دی د سيدانو ډېر تابع دی او د لوی ځوان(حضرت عبدالقادر جيلانی قدس سره) په نامه ډېری شکرانی د ده نمسيانو ته ورکوی، زه به پدی خبرو ډېر خوشحاله شوم چه ښه ده غله خو زمونږ د نيکه تابع دی او له مونږ نه وېرېږی.

زه هغه وخت په څه نه پوهېدم نو هر څه به می چه په زړه کښې وګرزېدل هغه به می ويل، يوه ورځ می له خپل لالا (سپين ږيری خدمتګار) څخه پوښتنه وکړه چه لالا دا لوی ځوان هم د غلو مشرو، چه غله ئې دومره تابع دی او مونږ ته د هغه په خاطر دومره ډېری پيسی راکوی هغه راته ډېر په قار شو چه پام کوه! بيا داسی خبره ونکړی چه ډېر وبال دی او سړی ډېر ګنهکارېږی. زه پوه شوم چه خدايږو ډېره بده خبره می کړېده چه لالا راته دومره په غصه شو، نو پخپله خبره ډېر پښيمانه شوم او زښت ډېر ووېرېدم، وروسته لالا پخلا کړم او راته ئې وويل لوی ځوان په خدای باندی ډېرګران او د خدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

نازولې دی په کوم ځای کښې چه غله ایسار شی او سخته پرې راشی نو چه لوی څوان یاد کړی سمدلاسه ور رسېږی او خدای ئی ساتی. ده دا خبری همدغسی کولی او ما ورته غوږ نیولی و ځکه چه ما دغه قصی کله نه وی اورېدلی او د قصو ډېر شوقی وم، هره شپه به د تناره په غاړه ناست وم او ښځوته به می زاری کولی چه ما ته قصی وکړی خو دا د لالا قصی راته چا نه وی کړی او زه نه وم خبر چه لالا هم په قصو باندی پوهېږی. پس له دی به هره ورځ لالا ته ورتلم چه ما ته د لوی څوان قصی وکړه لالا اول راته د هغه د ژرندګری قصه وکړه او دی قصی ته ډېر خلق راغونډ شوه چه زمونږ ژرندګری هم حاضرو. لالا وویل د لوی څوان یو ژرندګری و، چه له خلقو نه به ئې زښت ډېر مزد اخیست د ده پاوی نیم چارك و او چارك ئی نیم من و هر چا به چه د ده ژرندی ته غنم راوړل په دغو کاڼو به ئی تریینه مزد تاله او د خلقو غنم به ئی چه تلل د هغو دپاره ورسره نور سپك او کچه کاڼی و چه لږ غنم به ئی ډېر خیژول. د ژرندګری ټول عمر دغه کارو چه خلق وغولوی او غلا وکړی. دا ژرندګری چه مړ شو او په قبر کښې ئی کېښوده فی الحاله ورته نکیر منکر حاضر شوه چه د اور ګرزونه ئی په لاس کښی و او له ده نه ئی پوښتنه کوله چه رب دی څوك دی؟ پیغمبر دی څوك دی؟ او د چا په دین ئی؟ ژرندګری په دی خبرو خبر نه و او ویل ئې زه نور نه پوهېږم خو د لوی څوان ژرندګری یم چه د پاو په ځای می نیم چارك مزد اخیست او د چارك په ځای نیم من. تر خو چه مړکېدم زما دغه کار و او بی له حضرت غوث الاعظم نه بل څوك نه پېژنم پدی وخت کښې ملایکو ګرزونه پورته کړه چه دی پری ووهلی ژرندګری وویل یا غوث صاحب رارسېږه!

هغه فی الحاله ور ورسېده او ګرز ئی په هوا کښې ونیوه چه زما له ژرندګری سره د چا کار نشته او دی له دی سوال او جواب څخه معاف دی ملایکو ویل مونږ مجبور یو چه له هر چا نه دغه تپوس وکړو او د خدای له لوری مونږ ته همدغه شان امر شویدی لوی څوان ورته وویل هغه وخت چه پاك خدای له تاسو یعنی ملایکو سره مشوره کوله چه زه په زمکه کښې بنیادم پیدا کوم او تاسی وویل چه هغه خونونه او فسادونه کوی آیا تاسی له هغه نه ښه پوهېدلی؟ او د انسان کارونه تاسو ته زیات معلوم و؟ تاسی ماته دغه جواب راکړئ او بیا زما له ژرندګری پوښتنی وکړئ دلته ملایکی بی جوابه شوی او د پاك خدای حضور ته عرضی ورغلی چه مونږ لوی څوان د خپل ژرندګری سوال و جواب ته نه پرېږدی او له مونږ نه دغه شان پوښتنې کوی د لوی خدای له حضوره ورته امر وشو چه تاسی له هغه سره غرض نلرئ هغه زما د محبوب ژرندګری دی.

دا قصه چه تمامه شوه د مجلس ټولو خلقو وویل په رښتیا چه لوی څوان د خدای نازولی دی او د خدای په دربار کښې ډېر قدر لری، ده ته خدای همدومره مرتبه او درجه ورکړی وه چه د دولس کالو غرقه بېړی ئی له دریابه را وایستله. دلته زما دپاره بله سودا پیدا شوه چه د غرقې بېړۍ قصه به لا څنګه وی؟ خو ښه و لالا په قصو راغلی و او زما له خواهش نه د مخه ئی دا قصه هم شروع کړه چه یوه کونډه ښځه وه او یو څوی ئې درلود هغه چه څوان او ځلمی شو مور ئې ورته کوزده وکړه او خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې وروسته ئی واده شروع شو د کونډې ځوی خپله ناوې په بېړۍ کښې سپره کړه او کور ته ئی راوستله پدې وخت کښې نا څاپه اه کومې خوا مخالف باد راوالوت او بېړی له ډول او سرنی او ناوې سره په سند کښې غرقه شوه کونډه چه له دی قصی خبره شوه له ډېره غمه لېونی شوه او شپه ورځ به ئې ژړل په آخره کښې له کوره ووتله او د بزرګانو په در بار کښې به ئې چیغې وهلې او ټول خلق ئې نارامه کړی و. پس له دولس کالو چا ورته وویل چه ځه! لاړ شه! لوی ځوان ته عرض وکړه د هغه په دعا باندې ډېر ډېر کارونه کېږی او سوالونه ئی د خدای په دربار کښې قبلېږی بوډۍ لاړه او لوی ځوان ته په ژړا شوه او خپله قصه ئی ټوله ورته وکړه لوی ځوان ورته وویل اوس وخت ډېر تېر شوی پس له دېنه هېڅ نه کېږی ته خپل خدای ته صبر وکړه خدای به ئی په اخرت کښې اجرونه درکړی.

بوډۍ په چیغو او کوکو لاس پوری کړ چه ستا له درباره هېڅوك نا امیده نه دی تللی او د هر چا مراد دلته تر سره شویدی زه هېڅکله له دی درګاه نه نه ځم او په همدې خاورو کښې به رغړم د کونډې چیغو او فریادونو د لوی پیر مهربانی را وخوځوله او کونډې ته ئی په ډېر جوش دعا وکړه یو ساعت وروسته د خدای په امر د سیند له مینځه بېړۍ را ووتله او هماغه خلق له ډول و سرنی سره امانت و سلامت را ووتل د ناوی په سر باندی هماغه دړۍ ایښی وی او هېڅ تغیر پکښې نه و راغلی دغه خلق ټول د سیند مایانو او کبانو خوړلی و مګر پاك خدای د لوی پیر په دعا د مایانو له خولو را و ایستل او بېرته ئی ژوندی کړه دلته ما له لالا نه پوښتنه وکړه چه هغه ورځ چه د فلانی مور مونږ کره راغله او زمونږ نغری ئی ښکلول هغی وویل لویه ځوانه که دی د دولس کالو غرقه بېړی اېستلی دی زما ځوی به هم له بندی خانی را وباسی، هغی نو همدغه بېړۍ ښودله لا لا وویل هو! همدغه بېړۍ ئی یا دوله او په همدغه امید خلق تاسی ته راځی او ستاسی دعا اخلی. د کوچنیتوب نا پوهی وه زه په ښو او بدو ښه نه پوهېدم او بېعقله وم بیا می لا لا ته وویل دا خلق نو د مایانو له خوله څنګه را ووتل هغه مایان چه دا خلق ئی خوړلی و دا دولس کاله په هماغه سیند کښې پاته و او چا نه و نیولی؟

دا دومره ډېر دروغ څنګه خلق منی او غوږ ورته نیسی لالا دا ځل ډېر په قار شو، نږدی و چه ومی وهی خو خلقو ایسار کړ چه خیر دی ورو کی دی نه پوهېږی، پس له دېنه بیا ما له چا نه پوښتنی نشوی کولی او ډېر اعتراضونه ډېری سوداګانی به راته پیدا شوی مګر اظهار به مې نشو کولی او په مجلس به غلی او چوپ ناست وم ځکه چه لالا راته هر وخت ویل واړه باید د لویو په مخکښې خبری ونکړی او په ادب ناست وی، وروسته تر دی به می د لالا او نورو خلقو په خبرو کښې خبری نه کولی او هر څه به می چه اورېدل هغه به راته صحیح ښکارېده، ټول ورځ به می د بزرګانو قصې اورېدلی او په آخره کښې به ما هم خلقو ته ښی ښی قصې کولی، کله کله به ښځی هم را ټولی شوی او زما قصو ته به ئی غوږ نیولی و زما په خبرو کښې به هم چا خبر ی نشوی کولی او ما ته به په لږه خبره ډېر قهر راغی او ښیرا به می وکړی خلق زما له ښېراو نه ډېر ډارېدل او زما لاسونه به ئې ښکلول دوی به ویل چه ټول سیدان همدغسی ژر ژر په قارېږی خدای دی سړی د دوی له قهره ساتی دعائی نه لګېږی مګر ښیرائی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټك و پټري وي. خبره بيا رانه بلې خوا ته ولاړه د غلو او شهيد قصه نيمګړې پاته شوه زه بايد دا قصه پوره کړم او اخر ته ئې ورسوم. پدې قصه کښې د سکه ورور ظلم او د پلار بيرحمي بيا نېرې له دې قصې نه د دې وخت مسلماني او د دې زماني وروري، د حاکمانو او ماموړانو بې غوري ځرګندېږي. تاسي زړه مه تنګوئ زه به تاسي حقايقو ته ملتفت کړم او د خپل کلي او کور مظالم به دروښيم هغه شهيد چه پخپلو وينو کښې لمبېدلې و يوازې نه و يو بل سړې هم ورسره په يوه چوړکي حلال شوي و چه هغه د ده مزدور او خدمتګار و. هغه بله هيڅ ګناه نه درلوده او يوازې پدې جرم ووژل شو چه غله ئې وپېژندل او د دې احتمال موجود و چه سبا ته به رښتيا او حقيقت ووائې.

هغه ځوك چه له غلو سره اشنا وي يا هغه سړي چه رښتيا او حقيقت بيانوي بايد ووژل شي او ژوندي پاته نشي. دغه دوه تنه په يوه شپه پخپل کور کښې شهيدان شوه مګر يو هم په دغه جرم بندي نشو او نه پکښې ځوك په لښته ووهل شو ځکه چه عارض او مدعي موجود نه و او د خلقو له خوا هم قاتلان ونه ښودل شوه. دغه رشوت خواره حاکمان او علاقه داران پخپلو چوکيو او قاضيان و مفتيان د شريعت په مسند ناست و. دوی ټول د قتل ځای ته حاضر شوه او په هغه ټغره کښېناستل چه خونيان هم ناست و، هغوی ته ئې د مړو دعا هم وکړه.

خلق ښه خبر و چه قاتلان د شهيد له وروره د دوه قتلونو پيسې غواړي او هغه د يوه قتل پيسې حقې ګڼي او د دې بل قتل په حق الزحمه کښې د شهيد د کاله طلا ګاني او د ښځو ګاڼې مجرا کوي چه غلو د ښځو له غاړو او لاسونو په زوره اېستلي وي.

ته به وائې چه يو ورور څنګه د بل ورور په وژلو پيسې ورکوي مګر که تا پدې وطن کښې شپې کړې وی نو ډېر تعجب به ونکړې او بې شاهدانو به دغه خبره ومنې.

پښتانه هر وخت خپل او خپلوان وژني او پخپلو چړ و حلالېږي زمونږ دغه شهيد هم د خپل ورور له لاسه ووژل شو او پلار ئې هم په دغه قتل کښې شريك و. کله چه د شهيد پلار (مشر خان) مړ کېده نو د کلي ملا صاحب او څو تنه سپين ږيري ئې د وصيت دپاره را وغوښتل چه تاسي شاهدان اوسې زه خپل ټول مال کشر ځوی ته تمليکوم او مشر ځوی مې زما په مال کښې څه برخه نلري ملايانو وويل ستا وصيت او تمليك د مرض په وخت کښې دی او شريعت ئې نه منې مګر مونږ به ورته يوه لاره او روايت پيدا کړو چه په شريعت باندي دا خبره برابره شي که څه هم له شرع مخالف کار دی او د وارثانو محروموول خپل ځان د خدای له رحمته محروموول دي. خان پدې خبره ډېر خوشحاله شو او ملايانو ته ئې سپينې پګړې په سر کړې.

هغوی قلم او کاغذ واخيست د خان ټول نقد و جنس مال ئې چه په لکونو روپو قيمت ئې درلود په دوه زره روپو ئې د خان په کشر ځوی خرڅ کړ او دوی پرې شاهدان شوه.

په دغه شرعي حيله دوی د خان ټول جايداد دوه زره روپۍ وګڼلې او د خان ميراث ئې همدغه پيسې وګڼلې چه بايد پس له مرګه د خان په وارثانو تقسيم شي او هر څه د خان کشر ځوی ته پاته شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا حيله د ملا صاحبانو په فتوی جوړه شوه او کاغذ وليکل شو خان دوه ورځې پس پټی سترګی اخرت ته ولاړ او د خپل دغه کار عاقبت ئې نه ليده ځکه چه متاسفانه په دواړو سترګو ړوند و او څه ئې نه ليدل. د ډېر تعجب خبره ده چه د ړانده خان په نظر کښې يو ځوی لکه يوسف ښکلی اومنلی او هغه بل ورته پردی او بيګانه معلومېده که څه هم دواړه د يوی مور او يوه پلار زامن و او سکنی وروڼه بلل کېده. خير بې سترګو پلرونه همدغسی کوی مګر ګورو به چه دواړه وروڼه پس د ده له مرګ څه کوی؟ هر کله چه د خان د تکفين او تجهيز مراسم او د فاتحې خبره خلاصېږی، مشر ورو د خپل کشر ورور سره د ميراث دعوه کوی هغه د ملا صاحبانو او سپين ږيرو په امضاء د پلار خط را باسی چه ټول مال ئې په دوه زره روپو په ده خرڅ کړيدی او هغه دوه زره هم په کفن او اسقاط لګېدلی دی، مشر ورور حيران شو چه څه وکړی؟ او خپل حق څنګه ثابت کاندی؟ پس له فکره د هغه بل کلی ملا صاحب ته ورغی او له هغه نه ئی روايت وغوښت هغه ملا صاحب د خان مشر ځوی ته مسئلې پيدا کړی چه دا بيع صحيح نه ده ځکه چه يو خو غبن فاحش دی او بل دا چه د خان نغدې روپۍ هم په زر هاؤ دی چه له ډېرو اجناسو سره په دوه زره روپۍ د خان په کشر ځوی خرڅې شويدی او دغه شان بيع باطله ده چه د فقه په معتبرو کتابونو کښې څه جواز نلری. د خان دواړه زامن پخپل مينځ کښی د دنيا په هډوکو ونښتل او فيصله ئې ملايانو په راز راز مسايلو پيدا کولو ورځ په ورځ ګرانوله د دوی مخالف د پنځو تنو مسلمانانو په وجه چه د خير خواهۍ په ډول په مينځکښی ګرزېدل ډېر شديد شو په اخره کښی د خان کشر ځوی له خپلو دوستانو سره مشوره وکړه هغوی وويل دوه زره روپۍ بايد ملنګ خيلو ته ورکړو چه بېګاته ئې مړ کړی او له شره ئی خلاص شو پدی خبره کښی کشر خان څه قدر غلی شو او فکر وېووړ. د مرګ خبره البته څه اسانه خبره نه ده او ارومرو پکښی سړی څه قدر مترددد کېږی. د خان ناظر ډېر عکاك و او پوه شو چه خان پدی فيصله کښې چرتی شو او فکر وېوړ نه چه دا خبره رد کړی او بل فکر وکړی. په همدغه موقع کښې يوه سپين ږيری غړ کړ چه بې له دېنه بله چاره نشته که مونږ دا کار ونکړو هغه ئې کوی او همدغو غلو ته د کشر خان په وژلو پيسی ورکوی دلته د کشر خان په زړه کښی سودا پيدا کېږی او ملا صاحب ته مخ اړوی ملا صاحب وويل که څوك د چا د مرګ اقدام کوی نو مرګ ئې روا دی او د ځان مدافعه لازمه ده (اقتلوا الموذی قبل الايزاءً) زمونږ ملا صاحبان چه په عربی څه ووائی نو بيا پکښی د شك او ترديد مجال نه دی او بی تحقيقه ئې هر څوك منی.

کشر خان چه له يوی خوا د سپين ږيرو او هوښيارانو مصلحت وليد او له بلې خوا د قتل فتوا هم صادره شوه خپل خير ئې د ورور په قتل کښی وليد او غله ئې را وغوښتل.

غله د ناظر اشنايان او خپلوان هم و او بی له پيسو نه هم د چا په وژلو نه و ايسار نو چه دوه زره روپۍ هم ورکړی شی او د ناظر لحاظ هم ورسره وی پدی قتل کښې به ولی ځنډ او معطلی پيښيږی.

غله بېګاه ته ځی او د خان د مشر ځوی په کاله لوېږی هغه چه غله وينی او پوهېږی چه هېڅ نشم کولی غلو ته عذرونه او زاری کوی مګر د غلو او داړه مارو زړونه مونږ غوندی نه دی او له تورو کاڼو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم كلك او سخت دی د هغوی دپاره وژل او حلالول هېڅ نه معلومېږی. خان که هر څومره وعدی وکړی چه زه به هېڅکله د میراث دعوه نه کوم او د خپل ورور نوکری به کوم چا په ده باندی رحم ونکړ او په پخه چاره ئی حلال کړ. د خان نوکر چه له کوره د بهر وتلو اراده وکړه هغه ئی هم را ونیو او همدغه معامله ورسره وشوه یعنی دواړه د جمعی په شپه شهیدان شوه. سبا ته چه په کلی کښی رڼا شوه او خلق په کوڅو کښې وګرزېدل هر څوك له کیفیت نه خبرو چه بیګا څه وشوه او د چا په امر وشوه؟ ته به وائی د اسمان ملایکو ټول خلق خبر کړی و او د لویو وړو، ښځو او نرو غوږو ته دا خبره پوره رسېدلی وه چه پدی قتل کښې څومره پیسی ورکړی شوی او دا کار چا د چا په وسیله او ذریعه وکړ. دا خبره دومره رسوا شوه چه کاڼه او ړانده هم پری خبر شوه او ښځو به د ګودر په غاړه همدغه خبری کولی مګر حاکم او علاقه دار، قاضی او مفتی خدای داسی کاڼه او ړانده کړه چه هیچا ته ئی هېڅ ونه ویل او حق العبد څه چه حق الله پسی هم ونه ګرزېدل. توبه خدایه خدای هېڅکله دغسی نه کوی دوی رشوت او پیسو دغسی کړه هغه پیسی چه غلو اخستی وی دوی هم واخستلی او لمر ئی په ګوته پټ کړ. دوی هم غله و مګر هغه نورو د شپی غلا کوله او دوی په رڼا ورځ. د اولس خلق هم غله شوه او غله ئی پټ کړه په تحقیقاتو کښی ئی وویل مونږ مسلمانان یو دروغ نشو ویلی او په ناحقه څوك نشو ښودلی مونږ غله او قاتلان نه پېژنو، مقتول له هیچا سره دښمنی نه درلوده چه مونږ ئی معرفی کړو. پدی خبرو باندی د کلی سپین ږیرو او مسلمانانو ګوتی ولګولی او دسخطونه وشوه.

هېچا دا ونه ویل چه د دواړو ورونړو تر مینځ څومره مخالفت و او دښمنی ئی کوم حد ته رسېدلی وه د حاکم هم هېر شوی و چه دواړه ورونړه هر وخت حکومت ته د څه دپاره راتله او یوه د بل په حق کښی څه ویل. د مقتول صغیر ځوی پیغله لور او کونډه ښځه پاته شوه، هغه مال چه د مقتول په کور کښی و غلو وېوړ او یو څه جز ئی شیان پاته شوه. زمکی ګلاګانی ژرندی پایکوګانی، د غلو ګوداmونه نغدی روپۍ او فرش و ظرف هر څه د مقتول ورور ضبط کړه. اوس به ګورو چه له ورثه ؤ سره څه کېږی او دغه مظلومان د چا رحم او کرم ته سپارل کېږی؟ دا خبره د محکمی قاضی صاحب ته مفوضه وه چه باید د صغیر غم وخوری او هغه لږ غوندی مال چه صغیر ته پاته دی له صغیر سره ئی یوه صالح متدین او خیر خواه وصی ته وسپاری چه په ښه سړیتوب مشهووي او له خدایه ډارېږی.

هو! د شرع له خوا قاضی صاحب پدی مؤظف دی چه باید ډېر ښه سړی د صغیر دپاره وصی مقرر کړی چه هغه د ډېر رحم او ډېری عاطفی خاوند وی او د یتیم مال نه خوری په همدغه اساس د صغیر تره وصی مقرر شو او صغیر له خپل مال سره د پلار قاتل ته وسپارل شو، د صغیر مور خو د هغه کونډه وه او د پښتنو په عرف کښی ئی له بل چا سره نکاح نه وه روا ځکه ئی په عدت کښی د کلی سپین ږیری او ملا را وغوښتل او نکاح ئی پری وتړله. خپله پیغله وریره ئی هم خپل کورته راوستله چه د ده په قبضه کښی وی او پخپله خوښه ځانته کوم مېړه پیدا نکړی. په صغیر باندی نه پوهېږم څه وشوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

او څه وريپښ شوه خو څو ورځې وروسته ئې مړى له کلا را ووت او د پلار پخوا کښې خښ شو پلار خوئې شهيد و مګر دغه شهيد زاده ته چا شهيد نه ويل ځکه چه د جرح علامات نه و موجود او په دوا باندې مړ شوی و. هماغه کار چه غله او داړه مار ئې کوی ځينې طبيبان ئې هم کوی او له هغوی نه په وژله کښې کم نه دی مګر د دوی دلاس مړی د شهيدانو درجه د خلقو په نزد نلری. د صغير مور د دی لامله چه د مينی او محبت په اثر چا پری نکاح نه وه ترلی بلکه د ضرورت او مجبوريت په سبب د خان په نامه شوی وه او مصلحت دا نه و چه له دغی ښځې څخه خان اولاد ولری ځکه چه د خان د ګرانی او اصلی ښځې اولادونه ډېر و نو (کا المعلقه) په کاله کښې ناسته وه او د کور خدمت دپاره وه مګر پخلی ئې نشو کولی چه په کټو کښې زهر وانچوی مګر ځای به ئې جارو کاوه او ناولی کالی به ئې مينځل د همدی لامله نشم ويلی چه د دی ښځې لاس د خان په کاليو نه دې لګېدلی ځکه چه د مينځلو په وخت کښې ئې د هغه ناپاکه چامې په لاس کښې اړولی را اړولی دی.

خان دغی ښځې ته هېڅکله نه کتل او داسی رويه ئې ورسره نيولی وه لکه چه اوس ئې هم د وړور کړه وی او بل راز کتل ورته له عفت او عصمت نه مخالفه خبره وی. زمونږ خان ډېر ديندار سړی دی او پردی ښځې ته نه ګوری مګر بې مېړه خدمتکاره ئې خوښېږی او ځان پری چاپی کوی. دا ښځه کله خان بام ته هم نه ده پری ايښی چه بهر دنيا وګوری او څوك ووينی يائې څوك ووينی. د دی ښځې پلو پس له هغی شپې چه غله او خونيان په کور را ننوتلی و بيا چا نه دی ليدلی او نه د چا لاس د دی په لاس لګېدلی دی. په هغه شپه خوئې البته غلو له لاسونو بنګړی ايستلی دی او د غاړی ګاڼه ئې هم ورته نه وه پری ايښی. زمونږ خان د خپلی ورېری په باب کښې هم ډېر فکر وکړ چه څنګه ئې کړی او چا ته ئې ورکړی. ريباران خو ډېر راتله مګر خان ته خدای ډېره دور انديشي ورکړېده او ډېر لری ګوری، دومره لری هم نه چه اخرت ته وګوری مګر د دنيا په کارو کښې ئې نظر تر ډېر لری ځايه رسېږی. دی پدی پوهېده چه که دا ښکلی پيغله د کوم نارينه پښتون کور ته لاړه شی او په هغه کښې د جرئت او شجاعت جذبه موجوده وی نه چه کومه ورځ د دی نجلۍ د پلار انتقام واخلی يا په ميراث دعوه او جګړه وکړی نو ځکه ئې يو بې ازاره او مړيی زوم ولټاوه چه د ده په مخکښې کله زړوره خبره هم ونکړی. د خان له تالو نه د هغه په کور کښې تر اوسه کوم اولاد هم پيدا نشو چه د ده له اولاد سره د پلار او نيکه دښمنی تازه کړی. تاسی ګمان مه کوی چه دا کومه خيالی افسانه ده او ليکونکی له ځانه خبري جوړوی، ما تعهد کړی چه رښتيا به وايم او څه می چه ليدلی هغه به بيانوم. دا قصه زمونږ د کور او کلی يو واقعی سرګذشت دی او اوس هم لا خاتمه نه ده موندلی هغه کونډه اوس هم لکه معلقه ناسته ده او د خان وريره اوس هم ژوندی ده او خان سلامت هم حيات لری، پدی خبرو لا دومره وخت نه دی تېر چه د زمانی په مرور ځانګی او ښاخونه پيدا کړی او مبالغی پکښې وشي. زه پدی قصه کښې يو طرفه قضاوت هم نه کوم او نه له عناد نه پکښې کار اخلم له دی سړی سره که څه هم د خدای دپاره بغض لرم مګر محاسن ئې نه پټوم او وايم چه دی په کور او کلی کښې په ډېری

(c) ketabton.com: The Digital Library

دينداري او ښه سړيتوب مشهور دی او ټول خلق ورته حاجي صاحب وائی. دی وروسته د ورور له وفاته حج ته هم ولاړ او حاجي صاحب شو. حاجي صاحب هېڅکله د قرآن کريم تلاوت نه قضا کوی او پنځه وخته مونځ په مسجد کښې په جمع کوی که څوك ووائی چه په لس کالو کښې به ده يو لمونځ هم نه دی قضا کړی وئی منئ ځکه چه په لمانځه ډېر ټينګ دی او هغه وخت چه د ده ورور ژوندی و هم په لمانځه باندی کلك و. حاجی صاحب هغه عملونه چه ډېر لږ ګناه پکښی وی بد ګڼی په چلم باندی ئی کله خوله نه ده ايښی او نه ئی کله نسوار په خوله کښی اچولی دی. دوه يا دری کاله ئی څه پيسی د ذکات په نامه خلقو ته ورکړی مګر وروسته ئې پيسی د غلی د قيمتی په وجه ډېری زياتی شوې او زکات اېستل ورته ګران کار معلوم شو.

حاجی صاحب زښته ډېره غله اخلی چه زرو خروارو ته به رسېږی، دا غله دی د کال تر اخره ساتی او د ډېری قيمتی په وخت کښې په ډېر ګران نرخ خرڅوی هغه وخت ئی هم په نغد و نه ورکوی او تر يوه کاله ئی پور ورکوی په همدغه سبب ئی خلق يو په يو نيم يو په دوه له موجوده نرخ نه ګرانه اخلی که د نورو په شل خرڅېږی د ده په دېرش ځی. د ده دا عادت دی چه نغدی روپۍ هم په کور کښی نه ساتی او په ګرويوئی بندوی. ملا صاحب ده ته د ګروۍ په نامه سودا هم روا کړيدی يعنی بيع جايزی ورته وائی علاوه پدی ئی يوه بله خبره هم ورته په غوږ کښی ايښی ده چه د ګروۍ په پيسو زکات هم نشته ځکه نغدی روپۍ په کاله کښی نه ساتی او ټولی په ګټه بندوی چه غاړه ئی بنده نشی.

د همدی لامله ډېر ځله د ګروۍ ګټه په اصل ګروۍ زياتوی او په دوه کالو کښی ئی پيسی دومره شی چه بايد د زمکی خاوند قطعی او بيع بات قباله ورکړی.

دا قصه نوره په همدغه ځای پرېږدم زمونږ حاجی صاحب به نور د يادولو حق نه لری ځکه چه هلته نور هم ځينی خانان او ملکان شته چه ډېر خلق ئی بی تيغه او په تېره تېغ حلال کړيدی او عالم ئی په سره اور اړولی دی که څوك دغه مظالم ليکی نو خانان او ملکان لا څه کوی چه د پاچا صاحبانو کارنامی هم په يوه کتاب کښی نه تمامېږی او دغه چنګيزی افسانه نه خلاصېږی. د اولس حال او د دوی د مشرانو رويه له همدغی يوی نمونی څه معلومېدلی شی. زما مدعا دا نه ده چه تاسو ته د ظالمانو اعلی او کامله نمونه وښيم چه په سل هاؤ تنه ئی وژلی او ډېری مېرو ښی ئی په جبر او زور په دار اسلام کښی خپل کور ته ننوېستلی دی. زما مطلب دلته همدغومره دی چه د يوه متدين مسلمان او لمونځ ګذار حاجی مسلمانی لږ غوندی ښکاره کړم او هغه په همدغومره تذکر معلومېږی.

د دی قصی د بيان باعث دا نه و چه ظلم او بی رحمی پکښی ډېره زياته ده بلکه دا د يوه ښه سړی حکايت و او زما په حيات کښی لمړۍ واقعه وه چه زه ئی د دی خلقو ظلمونو ته ملتفت کړم او په کوچنيتوب کښی ورسره اشنا شوم. نو دا قصه د ظلم او جبر لوړه او کامله نمونه مه ګڼی ځکه چه دا خو د دوه ورونږو د وروروليۍ مقابله ده او ورور وژل څه دومره نا اشنا خبره نه ده دلته ډېر کسان د خپلو ورونږو له لاسه څوك په مال او دولت ځينی نور په ښځو وژل شويدی او ځينو خپل پلرونه په قتل رسولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي د دې قصې کيف په دغه حصه کښې موجود دی چه د داستان پهلوان يو داسی ديندار مسلمان او نيك سړی دی چه د جمعی په لمانځه کښی تل په اول صف کښې ځای لری او په ختمونو کښی مدام د حافظ جی شاته ولاړ وی. پدی ځای کښی بايد تاسو ته دا سودا پيدا نشی چه دغه شان ظلمونه په يوه داسی ځای کښی چه حاکمان او کوتوالیان موجود وی څنګه پيدا کېږی او ولی ئی څوك مخه نه نيسی؟ نو دلته به د دغه ځای د کوتوال په باب هم يو څو خبری وکړو. دا عادت دی چه څنګه غر هغسی کربوړی زمونږ کوتوال چه د امنيت ساتلو مسئول او د جرايمو او جنايتونو مخه نيوونکی و يو عادی سړی نه و او فوق العاده استعداد ئی درلود چه بايد سړی ورته ګوته په غاښ کړی. د ده مهارت او چالاکی په بده لاره کښی صرفېده او د ده له پوهی نه ډېر فجايع پيدا کېده. څومره غله او خونيان چه هلته موجود و ټول د ده په ځای را غونډېده يو وخت دی پخپله د يوې داړی مشر و. ده په قلم باندې ډېرې غلا ګانی کولی شوې او په ژبه ئی ناحقی خبرې حقې ښکاره کولی. غله او پوليسان دواړه د ده په لاس کښې و او غلاګانی به هم د ده په امر کېدلې. د ده دا کار و چه داړه به ئې په يوه ماړه کور وغورځوله او د غلا په مال کښې به ئی په سلو کښې يو سل و پنځوس خپله برخه اخستله. تعجب مه کوئ! کله به ئی داسی هم وکړه چه د سلو روپو په غلا کښې به دوه سوه د ده وې ځکه چه په هره غلا کښې نيم برخه د ده وه مګر سبا ته به ئی چه بی ګناه خلق ونيول او بنديان به ئی کړه له هغوی نه به ئی هم په رشوت کښی ډېر څه واخستل نو د غلو به نيمه وه او د ده به لکه ابیِ يوه نيمه شوه. ډېری داړی به ده د دی دپاره غورځولی چه خپل مدعيان او مخالفين پکښې ونيسی او زاړه انتقامونه واخلی. کله به چه د ده په منطقه کښې غلا ګانی ډېری شوی او دا خبره به اوچته شوه چه د هغه بل ولايت د کوتوال په منطقه کښې ډېره غلا نه کيږي نو بيا به يې داړه مار هلته وليږل چه په هغه ځای کښې لاس واچوي ام يو څو داړې هلته وغورځوي چه د ده داړه ماري پکښې ورکه شي. د د مشورې په مجلس کښې هم ډېری غلا ګانی کولی او د تحقيقاتو پانی به ئی بيخی په بل راز ولوستلی او ډېر حقايق به ئی پکښی پټ کړه يعنی په ژبه به ئی هغه څه ولوستل چه په پاڼو کښی به نه و بلکه عکس به ئی و. دی هيچا په غلا ونه نيوه او تر اخره چا دا تميز ونکړ چه دی کوتوال نه دی غل دی.

د ده په وخت کښې ځينی جرايم په اولس کښی کم شوی و ځکه چه ښکلی به ټول په يوه بهانه کوتوال له ځان سره ساتل او کور ته به ئی نه پرېښودل. د ده زيات حرص نور خلق له اخلاقی جرايمو څه قدر ته محروم کړی و د ښځو محبس به تل ډك و او ځينی بيګناه ښځې به هم په دسيسه دغه محبس ته د ګناه دپاره را وستلی شوی. يوه شپه چا د ښار ستر مشر ته وويل چه يوه ښځه په محبس کښی نشته او مدام د کوتوال په کور کښی وی ځينی نوری کله هلته او کله دلته وی هغه را روان شو چه محبس وګوری مګر په هماغه آن کوتوال ته تيلفون وشو چه د زندان ښځې شماری ته بايد خبر اوسی کوتوال د دی په ځای چه هغه ښځه له کاله نه محبس ته وليږی يوه بله ښځه د هغی په عوض په محبس کښې داخلوی او تعداد پوره کوی يعنی د يوه ساعت دپاره هم بيلتون نه قبلوی او پردی ښځه له خپل کاله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه نه باسي. دا محبس ډېر اسرار او ډېر فجايع لري زه د دې په ځاى چه دغه اسرار ښكاره كړم دا بهتره بولم چه پټ ئى كړم او په يوه اشاره اكتفاً وكړم.

هغه وخت چه دغسې كوتوال موجود و د مملكت مشران او دواك خاوندان هم دغه راز خلق و او دغه شان خلق ئې خوښ و. كوتوال خو به په حيلو او دسيسو يوه ښځه په محبس كښې واچوله او بيا به ئې په پټه پخپل كور كښې ترېنه ناجايزه استفاده كوله مګر سترو واكدارانو دا هم كولې شوه چه يوه مېرو ښه له خپل مېره نه خلاصه كړي او په ډول و سرنې ئې خپل كور ته راولي نكاح پرې وتړي. دغه شان واقعات ډېر پيښ شويدي او پدې هېواد كښې ئې خپل ابتكار بايللى دى. كه داسې قصې په يوه بل وطن كښې پيدا شي او يو ليكونكى ورځنى خبر شي هېڅكله به ئې دغسې لنډې لنډې خلاصې نكړي او ډېر جزئيات به ئې هم له نظر لاندې ونيسى ځكه چه هلته به دغه شان واقعات له عجايبو او غرايبو څخه ګڼل كېږي او د ليكونكى ډېر زيات دقت به جلبوى مګر دلته هغه شان نه تلقى كېږى او د ليكونكى زړه زور نه اخلي چه په ډېر شد و مد ئې تصوير كړي.

بله دا چه يوه واقعه د وقوع په وخت كښې د حكايت په صورت بيانېږى نه د افسانى په شكل. پدې مورد كښې همدغومره ويل كافى دى چه سړى ووائى په هغه ځاى كښې چه امران او واكداران د چا ناموس د هغه له لاسه اېستلى شى نو مالونه او جايدادونه به څنګه نشي اخستلى په دغسې محيط كښې رشوت اخستل دا استعداد نلرى چه څوك پرى رومان وليكى او د چا تعجب جلب كړي.

دا واقعات او حوادث هم د لوښو او ظروفو مثال لرى چه وروسته تر ډېرو كلونو په يوه موزيم كښې د تعجب او غرابت شكل و صورت پيدا كوى يا په يوه بل هېواد كښې بل شان معلومېږى.

دغه شيان چه اوس مونږ په موزيم كښې ګورو يو وخت په هر كاله كښې موجود او هره ورځ ليدل كېده په هغه وخت كښې چا دې شيانو ته په دغه نظر نه كتل چه نن مونږ ورته ګورو همدغه سبب دى چه اوس مونږ دغه فجايع په هغه نظر نشو ليدلى چه نوى نسل ئې ګورى. اوس زمونږ ادبا او شعرا چه حساسيت ئې له نورو زيات دى په دغسې واقعاتو متاثر كېږى او په حساسيت ورته ګورى مګر د نورو خلقو په نظر كښې عادى او مانوس معلومېږى. مونږ په يوه مظلومه دنيا كښې پيدا شوى او لوى شوى يو زمونږ شعور او ادراك د كوچنيتوب له وخته د فجايعو او مظالمو منظرى ډېرى ليدلى دى مونږ چه اول ځل سترګې غړولى دى يو انسان مو حلال او مذبوح ليدلى او ځينى نور مو د قاتلانو او غلو په نامه پيژندلى دى ځكه ښه نشو پوهېدلى چه زمونږ په رمه كښې پسونه او لېوان ګړ كرزى او شپانه ئې له رمى نه نشى بېلولى بلكه ډېر ځله ئې پېژندلى هم نشي. پدې ملك كښې د چنګيز او هلاكو طوفانونه راغلى او دلته داسې خلقو حكومت كړى چه د سرونو منارى ئې جګې كړي او د انسانانو سترګې ئې اېستلى دى هغه ړوند خان چه خپل يو ځوى ئې په بل مړ كړ د هغه سترګې هم د هغه وخت حكومت ړندى كړى وى. پدې ځاى كښې خان او ملك ډېره موده بې قانونه حكومت كړى او حاكم و كوتوال په هيڅچا باندى هيڅ رحم نه دى كړى. دلته سيد او ملا له ظالمانو سره معاونتونه كړى او ځينى

(c) ketabton.com: The Digital Library

روحانیون ئی هم په اخره کښی بل راز شویدی او په بله جامه کښی ئی خلقو ته تکلیفونه رسولی دی. دغه راز راز ظلمونه چه دلته تاریخچه او د قدامت حق لری یوی داسی مرحلی ته ورسېده چه ظلم او جبر دوهم طبیعت بلکه اول طبیعت شو او غیر طبیعی مظاهر ئی څرګند شوه. له دغو مسلسلو ظلمونو نه په مونږ کښی بدبینی دښمنی عدم اعتماد او اجتماعی تنفر پیدا شو او مونږ ئی لکه وحشیان غرونو ته وخیژولو مونږ اوس سمی ته په انسانه نه راښکته کېږو او په غرونو کښې له لیوانو او پړانګانو نه دومره نه وېرېږو لکه چه په ښارونو کښی له انسانانو ډارېږو او له کوټوالیانو نه مو زړه چوی.

دغو اوضاعو په مونږ کښی وحشیانه او ارتجاعی انقلابونه پیدا کړه او زمونږ سته ئې و اېستله دا عادت دی چه له ظلم نه ظلم پیدا کېږی او د ظالم و مظلوم جوړه په هېڅ شان نه راځی. د حاکمانو او کوټوالیانو ظلم د ملت او حکومت تر مینځ دښمنی پیدا کړه او د حکومت بناګانی ئی ونړولی. د خلقو په نظر کښی غله له دغسی کار دارانو نه ښه راغله او غلو موقع پیدا کړه چه زمونږ شاهی ارګ لاندی کړی. هماغه غله چه ما د شهید له واقعی نه وروسته د قاتلانو او خونیانو په نامه وپېژندل د منصبونو خاوندان شو او لویو رتبو ته ورسېدل. هغه غله چه په غرونو کښی ئی ځای نه و په ښارونو ئی استیلاٴ وکړه او جرنیلان شوه. د دوی په راتګ د مملکت په هره خوا کښی جنګونه شروع شوه او د افغانستان ځلمی پخپل مینځکښی لکه لیوان او لیونیان ونښتل د مملکت په زړه کښی د حسد او نفاق اورونه بل شوه او لمبی ئی ټولو ځایونو ته ورسېدی. د انقلاب اسباب او موجبات البته ډېر شیان و او په ظاهره دغه مجادله د مذهب په نامه وشوه مګر هر څوك پوهېږی چه اصلی عامل څه شی و؟ غله ولی کامیابه شوه؟ خلق ولی د غلو ملګری شوه او له رشوت خورو مامورینو او ظالمانو حاکمانو نه ئی په څه دوی ښه وګڼل؟ قدرت دلته دا وښودل چه له پټو غلو نه ښکاره غله ښه دی او عالم مثال دا تقاضا درلوده چه د دغو زمامدارانو په ځای غله کښېنوی. که زمونږ کارداران غله او ظالمان نه وای که دوی په روښوتونو د مظلومو شهیدانو وینی نه خرڅولی یو یتیم ئی د هغه د پلار قاتل ته نه سپارلی د یوه مظلوم شهید ښځه په جبری نکاح نه بندی کېدلی، یوه عفیفه پیغله د دښمن په لاس نه خرڅېدلی او د غلو پرده داری نه کېدلی غل نه کوټوال کېدلی هغه کارونه چه غله کوی حاکمانو نه کولی او حکومت د ملت په نظر کښی ظالم د ظالمانو ملګری د غلو حامی د رشوت خورو طرفدار نه وای معرفی شوی غلو د غومره قوت نشو موندلی او رعیت هېڅکله د غلو لښکر کېده نه مګر مونږ په رڼا ورځ ولیده چه غله راغله سیدان، حضرتان، ملایان ئی ملګری و، رعیت او ولس ئی شاته ولاړ و او مسلمانانو په مساجدو کښی ورته دعا ګانی کولی. دوی ډېر ژر کامیابه شوه امامانو او خطیبانو د دوی په نامه خطبی ولوستلی، د دوی سکه په وطن کښی رایجه شوه او د مملکت کار داران د دوی له وېری د یوه او بل په کور کښی د غلو په شان پټ شوه. دغه وضعیت تر یوه وخته دوام وکړ او په آخره کښی د لوی خدای په اراده د اعلیحضرت شهید په قیادت او د ملت په وروستی فکر او فداکاری غله له سلطنتی قصره ووتل او داړه مار مغلوب شوه مګر دا باید ووایو چه غله اوس هم بیخی نه دی ورك او زمونږ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکتی دوایرو کښی په بله جامه او بل رنګ کښی کار کوی چه زمونږ پولیسان ئی نشی نیولی بلکه پولیسان ئی له امر او حکم لاندی دی. هر څوك دغه غله نه پيژنی څکه چه شکل و قیافه ئی بل راز ده او نوم ئی هم بدل کړيدی په یوه ځای کښی ورته خلق علاقدار وائی په بل ځای کښی ورته مامور صاحب یا حاکم صاحب ویل کيږی او په ځینو مقامونو کښی ئی له دی نه هم لوړ القاب پیدا کړيدی. دا عادت دی چه که سړی له یوه ظرف او لوښی نه د خاورو تیل خالی کړی او تول ونینوی بوی ئی تر ډيره وخته نه ځی او چه هر وخت یو اور لګیت څوك ولګوی او ورنږدی ئی کړی سمدلاسه اور اخلی او سړی پوهيږی چه یو څه تیل لا پاته و چه مونږ نشو لیدلی او زمونږ په نظر کښی هيڅ نه معلوميده غله هم زمونږ له نظره پټ دی او د غلو دا عادت دی چه ځان پټ ساتی او په پټه کار کوی.

مونږ باید دا غله وپيژنو او کشف ئی کړو. ما له ډير پخوا وخته تر دی وخته پوری د غلو تعقیب کړيدی او د دوی لاری می څارلی دی که دوی په بیوك کښی سپاره وی یا په شورلیټ کښی زه ئي پيژنم که په ډيره لوړه چوکۍ کښېنی هم رانه نه غلطيږی که پير شی او که فقیر شی زه غل پيژنم او پوهيږم چه دا څوك دی او څه کوی؟ مونږ باید غله ورك کړو او چا ته د غلا موقع ورنکړو که یو غل ډير معتبر وی او لوړ مقام ئی اشغال کړی وی باید غل ورته ووایو او د مملکت دښمن ئی وبولو.

زمونږ په وطن کښی غله والیان شوه جرنیلان شوه وزیران شوه بلکه تاج و تخت ته ورسيدل مګر مونږ هغوی غله ګڼل او مجادله مو ورسره کوله. دا مجادله باید اوس هم پرې نږدو او دوام ورکړو څکه چه غله بیخی ورك نه دی او ډيرې چوکۍ ئی اوس هم نیولی دی.

مونږ باید پدی پوه شو چه غله هم لکه د سینما اکتران په ډيرو رنګونو کښي ځان ښکاره کوی او په هره طبقه کښي موجود دی. ځینی کسان شته چه خلق ئی د دی دپاره په لمانځه کښی دمخه کوی چه په وروسته صف کښی د خلقو پښی پټوی نو دغسی پیشوا امام نه وی بلکه غل وی او ضرورت وړاندی کړی وی. یو وخت څو تنه غله کوم ځای ته ولاړه او څو اسونه ئی له یوه کلی نه په غلا را وایستل دوی چه له کلی نه بیدیا ته را ووتل په کلی کښی نغاره وشوه چه د غلو تعقیب وکړی او اسونه را وګرزوی، غله پوه شوه چه په دوی پسی چیغه را اوزی او دوی تربنه نشی خلاصيدلی څکه چه هغوی د اسونو په سپرلی او څغلولو کښي ډير مهارت لری او دوی لاندی کوی د غلو مشر چه یو سپین ږيری سړی و او د غلا په فن کښی استاذ و له خپل اس څخه ښکته شو او ملګرو ته ئی وويل: تاسی اسونه په دغه بیابان کښی لمر خاته خواته ولئ او ډير ګړندی ځی زه به دلته ستاسو د نجات دپاره پاته شم هغوی دا خبره ومنله او په هماغه خوا روان شوه د غلو مشر جای نماز او سپین څادر چه د ضرورت دپاره ئی له ځانه سره پټ ساتل را وايستل جای نماز ئی د زیارت پخوا کښی لاری ته نږدې وغوړاوه او سپین څادر ئي په سر واچاوه تر څو چه د کلی چیغه را رسيدله ده څو رکعاته نفل هم کړی و او د غلو د نجات دعائی کوله د کلی خلقو چه د زیارت له څنګه سپین ږيری زاهد او عابد په مسئله باندی ناست ولید چه دواړه لاسونه ئی د خدای دربار ته نیولی او دعا کوی له ده نه ئی په ډير احترام تپوس وکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه غله کومسی لاړه سپین ږیری شیخ په خوله هېڅ ونه ویل او په لاس ئی لمر پېواته خواته اشاره وکړه هر کله چه د دغسی خلقو په اشاره خلق درومی او ډېر ډېر کارونه کوی هغوی هم د ده ومنله او په هماغه لوری روان شوه. دی پوه شه چه غلو ته می نجات ورکړ او خلق می ګمراه کړه نو خپل جای نماز ئې وځانډه او په غلو پسی روان شو. وګورئ کله غل زاهد کېږی هم او په دغه ډول غلا کوی مونږ باید غل او شیخ وپېژنو او په هر چا تېرنه اوزو.

دغه تحویلداران چه په دوایرو کښی ګورئ په دوی کښی هم داسی غله شته چه د بیت المال سټه باسی او په کال کښی په زر هاؤ روپیۍ غرقوی له دوی سره هم ډېر ماموران مدیران او لوی لوی خلق په غلا کښی شریك وی او ډېر ډېر کارونه کوی. زما یوه ملګری حکایت کاوه چه څو کاله پخواه زه او یو بل سړی چه دواړه له یوی کورنۍ ودونه کړی و یو ځای رسمی دوایرو ته راغلو ما څو کاله تعلیم کړی و او کتابونه می لوستی و زه کاتب شوم او هغه د دی لامله چه بی تعلیمه و تحویلدار مقرر شو زه پدی څو کالو کښی مدیریت ته ورسېدم او هغه اوس هم تحویلدار دی مګر په کلی کور کښی د هغه اعتبار له ما نه ډېر زیات دی او زما مدیریت څوك په دوه توته نه اخلی ما پخپل حیات او خپل کور کښی هېڅ بهبود حاصل نکړای شو او تحویلدار ډېری زمکی واخستلی او لوړې بنګلی ئی جوړی کړی هغه علاوه په نورو شیانو دری ودونه نور هم وکړه او اوس ئی څلور ښځی په کاله کښی ناستی دی د ده یوه ښځه زما ښینه ده او زما کوچنیان کله کله د خپلی ترور د لیدو دپاره تحویلدار کره ورځی چه بېرته راشی تر څو ورځو د هغه د کاله قصې نه تمامېږی، یو ئی د رادیو صفتونه کوی بل وائی په کور کښی ئی ډېری ښی قالینی اواری دی او په میزونو او رفونو باندی ئی ډېر ښایسته لوښی ایښی دی. دا صفتونه چه تمام شی بیا نو له ما نه خواهش کوی چه مونږ ته هماغسی رادیو واخله او هماغه شان کالی راته جوړ کړه.

زما د ځوی زړه هم دا غواړی چه د تحویلدار د ځوی په شان دریشی ولری او هماغه شان بوټونه په پښو کړی. د هلکانو مور خو هېڅکله خپلی خور کره نه ورځی او که هغه هر څومره جوابونه راولېږی دائې په یوه بهانه ردوی او جواب ورکوی، داسی نه چه زه ئی منع کوم او هلته ئی نه پرېږدم بلکه څو ځله ما هم ویلی دی چه زه ولاړه شه! خور دی خوابدې کېږی او ګله کوی مګر هغه زما هم نه منی او یوه پلمه برابروی چه ما قانع کاندی. که څه هم دا ما ته نه وائی مګر زه پوهېږم چه دا ولی نه ځی او څه شی د خپلی خور له کاله نه ایساره کړېدی؟ دا که څه هم د یوه مدیر ښځه ده مګر جامی ئی د تحویلدار ښځو غوندی نه دی او هغه ګانی چه هغوی ئی لری دا ئی نلری نو که هلته ولاړه شی او د هغوی هستی او خپله نیستی وګوری سترګی ئی نه غړېږی او دغه وضعیت نشی لیدلی. په یوه اداره کښې چه دغسی تحویلدار موجود وی هلته ارو مرو د شعبو امران هم ډېرې ګټی لری او ډېر کسان د تحویلدار په غلا کښې شریك وی او دغه شان مدیران په دوایرو کښی ډېر لږ وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومې غلا ګانې چه په دوایرو کښې د قلم خاوندان او میرزایان کولې شې هغه په بل ځای کښې نشې کېدلی که تاسې په دوایرو کښې لږ غوندې بلد شئ او د دوی له کارونو خبر شئ ډېر تعجب به وکړئ.

هغه کال په یوه تفتیش کښې معلومه شوه چه یوه لوی سړی یوازې د حیواناتو له اذوقې نه سل خرواره بوس او څو خرواره اربشې خوړلې وې. دا غلا که څه هم په تول ډېره درنه ده مګر د معنې په لحاظ ډېره سپکه غلا ده او سړی افسوس کوی چه مشران او لوی خلق د بوسو او اربشو په غلا هم نه شرمېږی. دی خلقو په غلا کښې ډېر مهارت پیدا کړیدی او په هر شی کښې غلا کوی دوی اوس په خاره زمکه کښې هم ځانونه مړولې شی او له هېڅ نه ډېر څه بودوی.

یوه چا قصه کوله چه زما مزدور کله چه له بازاره د یوه غیران سودا راوړی نو یو غیران او پنځه ویشت پوله پکښې ځینې وختونه دی وخوری دا خبره هر چا ته له حقیقته لږ غوندی لري ښکاره شوه او په ظرافت ئې محموله کړه هغه وویل زه رښتیا وایم ټوقه نه کوم ما یو ځل دی بازار ته په سودا پسې ولېږه بېرته تش راغی چه پیسې رانه ورکی شوی بل غیران مې ورکړ په هغه کښې ئې هم پنځه ویشت پوله پټ کړه او پوره سودائی رانوړه زمونږ یوه ملګری وویل دا ستا مزدور خو د حسن له مزدوره هم په غلا کښې زیات مهارت لری. ملګري ټول متوجه شوه چه د حسن مزدور به لا څنګه وی؟ هغه وویل حسن نوماند یو سړی و د هغه یو غل مزدور په برخه شو چه په هره سودا کښې به ئې څو پیسې پټولې، یوه ورځ حسن دری غېرانه ورکړه چه ده ته په بازار کښې یو مهر جوړ کړی د مهرونو قسمت معلوم و چه په یوه توری (حرف) یو غیران مهر جوړوونکی اخلی او هېڅ زیات و کم پکښې نه وی. د حسن نوم دری توری و او دری غیرانه کېده مزدور چه مهر کن ته ورغی ورته ئې وویل زما نوم خس دی ما ته یو مهر جوړ کړه او دغه یوه روپۍ خپله اجوره واخله مهر کن چه (حس) ولیکه د (ح) په توری باندی ئې ټکی اینبوده چه (خس) شی مزدورورباندی غږ کړ چه دا ټکی د (س) په لمنه کښې کېږده او هلته ئې مه ږده مهر کن ورته وویل له دېنه خو دری توری جوړېږی او اجوره ئې دری غېرانه کېږی مزدور ورسره جګړه شروع کړه چه زما درباندی یو ټکی حق دی په هر ځای کښې چه زه وایم هماغلته ئې کېږده مهر کن په سوال و جواب له خپل کاره واوت او نور تاوان ئې هم کېده نو له ناکامه له یوه غیرانه تېر شو او مهر ئې په یوه روپۍ ورکړ مزدور چه خپل بادار ته مهر راوړ د هغه دا یقین و چه پدی سودا کښې ئې هېڅ نه دی پټ کړی او د غلا دپاره هېڅ امکان نه و موجود مګر هغه خپل کار کړی و او د خپل فن له مهارت نه ئې استفاده کړی وه. زمونږ ځینې مامورین او کارداران چه په تور و سپین پوهېږی او له تورو سره کار لری د غلا دغه راز چلونه او چمونه ورته ډېر ښه معلوم دی او په داسې ځای کښې چه غلا هېڅ ممکنه نه ده غلا کولی شي او د غلا دپاره لاره برابروي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library